

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 czerwca 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. po rozpatrzeniu wniosku G. M. z dnia 6 czerwca 2023 roku odmówił jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 31 maja 2023 roku T. M..

W uzasadnieniu ZUS wskazał, że zmarły T. M. nie spełnił warunków wymaganych do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy z powodu braku wymaganych 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w 10- leciu przed dniem powstania całkowitej niezdolności do pracy (zgonem). W 10- leciu przed powstaniem całkowitej niezdolności (zgonem) tj. od 31 maja 2013 roku do dnia 30 maja 2023 roku T. M. udowodnił: 1 rok, 6 miesięcy i 28 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąc i 1 dzień okresów nieskładkowych – łącznie 1 rok, 7 miesięcy i 29 dni (brak 5 lat ubezpieczenia). Łączy staż pracy wyniósł: 29 lat, 3 miesiące, 13 dni okresów składkowych oraz 2 lata, 5 miesięcy i 6 dni okresów nieskładkowych. Razem 31 lat, 8 miesięcy i 19 dni. Ponadto zgon nastąpił po upływie 18 miesięcy od ustania ostatniego ubezpieczenia dniu 14 lutego 2015 roku.

(decyzja – k. 28 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniosła G. M. wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 31 maja 2023 roku T. M..

Zdaniem odwołującej ZUS niezasadnie nie uwzględnił przy ustalaniu prawa do renty rodzinnej okresu podlegania przez T. M. ubezpieczeniu społecznemu rolników od 02.12.1995 r. do 22.03.1996 r., a także okresów jego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po 16 roku życia.

(odwołanie – k. 3-7)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 11-13)

Na rozprawie w dniu 23 października 2023 roku wnioskodawczyni poparła odwołanie, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 23 października 2023 roku e-protokół (...):00:49 – 00:05:50 – płyta CD – k. 26)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

G. M., urodzona (...), z wnioskiem o rentę rodzinną po zmarłym mężu wystąpiła w dniu 06.06.2023 r.

(wniosek – k. 21-25 verte plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Mąż wnioskodawczyni T. M., urodzony w dniu (...) zmarł w dniu 31.05.2023 r.

(okoliczności bezsporne, a ponadto odpis skrócony aktu małżeństwa – k. 1 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dziesięcioleciu przypadającym przed datą zgonu T. M., to jest w okresie od 31.05.2013 r. do 30.05.2023 r., zmarły posiadał jedynie 1 rok, 6 miesięcy i 28 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąc i 1 dzień okresów nieskładkowych – łącznie 1 rok, 7 miesięcy i 29 dni.

Łączny staż ubezpieczeniowy T. M. wyniósł 5 lat, 5 miesięcy i 19 dni okresów składkowych 29 lat, 3 miesiące, 13 dni okresów składkowych oraz 2 lata, 5 miesięcy i 6 dni okresów nieskładkowych. Razem 31 lat, 8 miesięcy i 19 dni.

(karta przebiegu zatrudnienia – k. 19-19 verte, decyzja – k. 28 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

T. M. nie miał ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ani emerytury.

(okoliczności bezsporne, decyzja – k. 20 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

T. M. wykonywał pracę jako kierowca, ostatnio w Spółdzielni (...) w R., nie występował o przyznanie mu emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

(okoliczności przyznane przez wnioskodawczynię na rozprawie w dniu 23 października 2023 roku e-protokół (...):00:49 – 00:05:50 – płyta CD – k. 26)

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o powołane - niekwestionowane przez strony – dokumenty, w tym na podstawie okoliczności przyznanych przez sama wnioskodawczynię na rozprawie w dniu 23 października 2023 roku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Odwołanie jest niezasadne.

Stosownie do art. 65 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2023.0.1251) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy.

Art. 66 w/w ustawy stanowi, że renta rodzinna przysługuje także uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci pobierała zasiłek przedemerytalny, świadczenie przedemerytalne lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne. W takim przypadku przyjmuje się, że osoba zmarła spełniała warunki do uzyskania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Osoby ubiegające się o rentę rodzinną wywodzą swoje uprawnienia do tego świadczenia z prawa osoby zmarłej, będącej ich poprzednikiem prawnym. Dlatego też w pierwszej kolejności rozpoznaniu podlega spełnienie przesłanek przez osobę zmarłą, a dopiero następnie ustalane jest prawo do tego świadczenia wnioskodawcy - członka rodziny po osobie zmarłej. /I ACa 1362/17 - wyrok SA Łódź z dnia 11-10-2018/

Renta rodzinna jest prawem pochodnym zmarłego. Aby można było ubiegać się o przyznanie renty rodzinnej, w pierwszej kolejności należy ustalić, czy zmarłemu przysługiwałaby renta z tytułu niezdolności do pracy, przy czym przyjęto fikcję prawną, uznając zmarłego za całkowicie niezdolnego do pracy. Warunki uzyskania przez osobę trwale niezdolną do pracy renty z tytułu niezdolności do pracy określa art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jeśli zmarły w chwili śmierci nie spełniał tych warunków, nie może zostać przyznana renta rodzinna na podstawie art. 65 ust. 1 tej samej ustawy. /III AUa 1989/17 - wyrok SA Gdańsk z dnia 19-07-2018/ Dla przyznania prawa do renty rodzinnej nie mają znaczenia żadne inne okoliczności, jak tylko kwestia posiadania przez zmarłego w chwili śmierci ustalonego prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy bądź też spełniania warunków wymaganych do uzyskania jednego z tych świadczeń. Brak uprawnień zmarłego do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy pociąga za sobą również brak uprawnień członków rodziny do renty rodzinnej po ubezpieczonym. Dochodzone świadczenie nie jest bowiem świadczeniem przyznawanym z uwagi na potrzeby, nawet najbardziej uzasadnione, ale świadczeniem pochodnym od okresów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. /III AUa 2064/15 - wyrok SA Gdańsk z dnia 03-02-2016/

Zmarły T. M. (urodzony (...)) w chwili śmierci (31.05.2023 r.) nie miał osiągniętego wieku emerytalnego, a wobec tego nie było podstaw do rozpatrywania jego uprawnień do emerytury. Zbadania natomiast wymagało czy zmarły ubezpieczony spełniał warunki wymagane do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Przesłanki nabycia uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy określa przepis art. 57 ust. 1. Zgodnie z tym przepisem renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który:

- 1) jest niezdolny do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3–8 i pkt 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11, 12 i pkt 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15–17 oraz art. 7 pkt 1–3, pkt 5 lit. a, pkt 6 i 12, oraz w okresach pobierania świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych lub zasiłku dla opiekuna określonego w przepisach o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów;
- 4) nie ma ustalonego prawa do emerytury z Funduszu lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 w/w ustawy).

Stosownie do art. 58 ust. 1 w/w ustawy warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej:

- 1) 1 rok - jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat;
- 2) 2 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 do 22 lat;
- 3) 3 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 do 25 lat;
- 4) 4 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat;
- 5) 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

W myśl ust. 2 art. 58 okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty rodzinnej oraz okresów pobierania świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych lub zasiłku dla opiekuna określonego w przepisach o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Zgodnie z art. 58 ust. 4 - przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6 okresy składkowe, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Z kolei zgodnie z art. 57 ust. 2 określonego w art. 57 ust. 1 pkt. 3 warunku aby niezdolność do pracy powstała we wskazanych okresach albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ich ustania nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, z zastrzeżeniem ust. 2-5, okresy składkowe, o których mowa w art. 6 oraz okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7. Przy czym w myśl ust. 2 art. 5 przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Zgodnie zaś z art. 116 ust. 1 i 5 ustawy postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

W myśl ogólnych zasad postępowania cywilnego to na wnioskodawczyni spoczywał ciężar udowodnienia faktów uzasadniających jej roszczenie, a na stronie pozwanej obowiązek udowodnienia okoliczności uzasadniających jej wniosek o oddalenie odwołania. Z treści art. 232 k.p.c. wynika, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Powyższego nie zmienia możliwość prowadzenia przez Sąd postępowania dowodowego z urzędu.

Z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie wynika, że mąż wnioskodawczyni - urodzony w dniu (...) zmarł w dniu 31.05.2023 r. Określony przepisem art. 57 ust. 1 pkt. 2 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt. 5 i ust. 2 wymóg posiadania minimum pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia poprzedzającego datę jego śmierci, to jest w okresie od 31.05.2013 r. do 30.05.2023 r., bezsprzecznie nie został przez niego spełniony, gdyż w okresie tym zmarły wykazał jedynie 1 rok, 6 miesięcy i 28 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąc i 1 dzień okresów nieskładkowych – łącznie 1 rok, 7 miesięcy i 29 dni. Jednocześnie zmarły nie posiadał 30 lat okresów składkowych, a jedynie 29 lat, 3 miesiące i 13 dni. Ponadto zgon T. M. nastąpił w okresie dłuższym niż 18 miesięcy od ustania ostatniego ubezpieczenia (14.02.2015 r.).

W niniejszej sprawie brak jest podstaw do uwzględnienia przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, tak jakby chciała tego wnioskodawczyni, okresów pracy zmarłego T. M. w gospodarstwie rolnym rodziców po 16 roku życia na podstawie przedłożonego przez nią do odwołania zaświadczenia z KRUS o okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez zmarłego od 02.12.1995 r. do 22.03.1996 r.

Wnioskodawczyni nie dostrzega, że jej mąż nie miał wcześniej ustalonego prawa do emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy.

Według art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe: 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia, 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5 - 7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Art. 10 ust 2 w/w ustawy wskazuje, że okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5 - 7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powołując się na treść art. 10 ustawy podnieść należy, że przepis ten mówi o okresach tzw. uzupełniających, a więc takich, które można uwzględnić jako składkowe tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu brakuje okresów, wymienionych w art. 5-7 ustawy. Istotne jest również, że okresy uzupełniające dolicza się tylko w zakresie niezbędnym do uzupełnienia.

Podsumowując uznać należy, że wnioskodawczyni bezpodstawnie domaga się doliczenia okresu związanego z pracą zmarłego męża w gospodarstwie rolnym rodziców po 16 roku życia skoro zmarły „wypracował sobie” wymagany okres ubezpieczeniowy w ZUS.

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 września 2008 r. II UK 120/08 (Art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zezwala na uzupełnienie „brakujących” a niezbędnych dla ustalenia prawa do renty okresów składkowych i nieskładkowych o okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono składki). Zagadnieniem podobnym do tych, które przedstawia skarżąca zajmował się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 kwietnia 2008 r., III UK 118/07. W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest przepisem o treści jednoznacznej. Przepis ten zezwala na uzupełnienie „brakujących” a niezbędnych dla ustalenia prawa do renty okresów składkowych i nieskładkowych o okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono składki.

Sąd Okręgowy podziela w pełni pogląd prawny, wyrażony w zacytowanych orzeczeniach.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Niezależnie od powyższych rozważań należy dodatkowo pouczyć wnioskodawczynię, że może wystąpić do Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie renty w drodze wyjątku na podstawie art. 83 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zarządzenie: odpis wyroku z uzasadnieniem

doręczyć wnioskodawczyni.